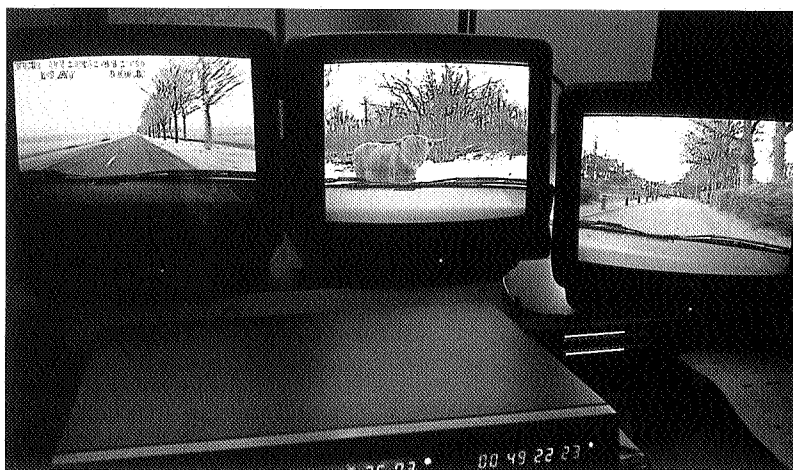

Bijrijder, een magical mystery

Jan Abrahamse

Toen de landschapsarchitect Adriaan Geuze verleden jaar de Sikkensprijs kreeg, werd op zijn verzoek tijdens de uitreiking een 'road-tv' uitgezonden: beelden zonder commentaar vanuit een auto die rijdt over de snelweg door de Randstad; een fascinerende film. Het is echter niets nieuws. TV Noord heeft dit jaar het programma *Bijrijder* al ruim vijftig keer uitgezonden en gedeeltelijk herhaald. Een document over het Groninger landschap dat alom lof verdient en nu al eeuwigheidswaarde heeft doordat de banden opgeslagen worden in de archieven van het Groninger Audio Visueel Archief.

Kijken naar *Bijrijder* fascineert. Het doet me denken aan het begin van de film *Paris, Texas* van Wim Wenders: het volgen van een man door onherbergzame streken. Ook daar word je getrokken naar het midden van de film, aan de randen flitst het landschap voorbij. Het verschil is dat bij *Bijrijder* de camera voor in een auto is gemonteerd. De camera draait met de auto mee, het beeld biologeert. De bedenkers van *Bijrijder* geven onmiddellijk toe dat hun idee niet origineel is. Henk Binnendijk, programmaleider van TV Noord, en cameraman Nico van Vliet hadden op de Duitse zender ZDF het programma *Strassenfeger* gezien dat 's nachts tussen vier en vijf uur als pauzefilm wordt uitgezonden. Henk Binnendijk: *'Een auto rijdt met grote snelheid door Duitsland, en daarbij hoor je het geluid van een radioprogramma. Op de een of andere*

Opnamen van Bijrijder in de studio van TV Noord, foto Ton Broekhuis

manier pakt je dat. Het is variatie op een genre dat al voor de eeuwwisseling populair was. Er werden toen camera's op treinen gemonteerd en de films werden vertoond in de bioscoop. In 1924 is ook in Groningen een dergelijk film gemaakt met de camera op de tram. TV Oost gaat ook een dergelijk programma uitzenden, en TV Drenthe maakt een variant waarbij een rit door de dorpen gecombineerd wordt met een kwis.

Zondagsrijders

De aanleiding om een programma als *Bijrijder* te brengen was een heel prozaïsche. Binnendijk: *'We hadden een gat tussen de tweede en derde uitzending*

tour

Programmaleider Henk Binnendijk in actie, foto Ton Broekhuis

van TV Noord. We kondigden aan dat de volgende uitzending over drie kwartier weer zou beginnen. We vonden dat zonde en hadden bovendien gehoord dat er plannen waren om het kanaal doelmatiger te gebruiken. Omdat we geen geld hadden, moest het dus simpel en goedkoop. Nico van Vliet en ik zagen toen het ZDF-programma, en zijn aan de slag gegaan.'

In *Bijrijder* wordt gedurende zo'n drie kwartier gereden, zonder commentaar, maar met Groningse muziek op de achtergrond. Binnendijk: 'De camera maakt opnamen recht vooruit om maar niet het idee te geven van een ontdek-je-plekje-situatie. Het is meer een 'magical mystery tour'. Je ziet sommige dingen soms net en soms ook niet. Je voert daarmee de spanning op. We geven geen routebeschrijving omdat de mensen thuis willen raden waar de auto rijdt.'

Als zondagsrijders verplaatsen Binnendijk en Van Vliet zich door het Groninger landschap dat in alle seizoenen wordt gefilmd. Ook wordt er over de grens gefilmd in Drenthe, Friesland en Duitsland. De aardigste opnamen zijn die van routes met een duidelijk zichtbaar doel, zoals de satellietshotels van Burum, de windmolens in de Eemshaven, of de stad met haar kenmerkende silhouet: de pijpen van de centrale, de Martinatoren en het Gasuniegebouw. Ook de eendeloosheid van bijvoorbeeld de Carel Coenraadpolder doet het goed. Per keer wordt zo'n veertig kilometer afgelegd, en er wordt steeds gekozen voor een ander startpunt. Tijdens de rit wordt er niets geknipt; als er technisch iets mis gaat, wordt opnieuw begonnen. Binnendijk: 'Wel hebben we een keer een kwartiertje wachten voor een brug weggeknipt, toen we met een boot onderweg waren van de Oosterhaven naar Dorkwerd.' Ook zijn er afleveringen vanuit de trein gemaakt. Op de vraag of er nog plekken op de

kaart van Groningen zijn waar ze niet zijn geweest, zegt Henk Binnendijk: 'We proberen alle landschappen en dorpen in beeld te krijgen, maar in Westerwolde en in de Veenkoloniën zijn we nog niet overal geweest.' 's Winters levert de lage stand van de zon een probleem op. Er kan dan niet van noord naar zuid gereden worden, omdat een beelden met tegenlicht snel gaan vervelen.

'Bumpy beelden'

In de auto staat een monitor waarop bekeken wordt hoe het beeld eruit ziet. Binnendijk: 'Soms mis je dan wel eens een bord. Je rijdt bijvoorbeeld een klein stukje een weg in waar je niet in mag, en dan heb je de volgende ochtend een rijsschoolhouder aan de lijn met die opmerkt dat wij het verkeerde voorbeeld geven. Wat ons verder is opgevallen is dat de kleinere wegen in Duitsland een stuk minder geëgaliseerd zijn dan in Nederland. Dat levert 'bumpy beelden' op.' Onderweg gebeuren ook heel wat onverwachte dingen. Binnendijk: 'Bij de Hoornse Plas hebben we eens een Schotse Hooglander gefilmd die over een bevroren sloot was gelopen. Het beest gedroeg zich fotogeniek. En in Westerwolde hebben we een keer een groep herten gefilmd die over de weg kwamen. Wat mij spijt is dat we op de terugweg van een opname op de snelweg bij Scheemda een struisvogel door de middenberm zagen lopen. Helaas stond de camera niet aan, omdat we al klaar waren met de opnamen.'

Niet commercieel

De opnamen voor *Bijrijder* kosten ongeveer f 1250,- per uitzending, hetgeen relatief goedkoop is, want de productie van een normaal programma

bij TV Noord al gauw f 10.000,- per uur kost, en in Hilversum f 100.000,-. Gezien de financiële moeilijkheden en het succes van het programma, zou je denken dat de banden als warme broodjes over de toonbank gaan, maar niets is minder waar. Henk Binnendijk: 'Nee we gaan er helemaal niet commercieel mee om; sterker nog, we geven ze aan het Groninger Audio Visueel Archief die hierin een gave registratie ziet van het leven en het landschap in Groningen anno 1996.'

Reacties

'Sommige mensen die bezig zijn ons in te halen denken dat we de politie zijn, en blijven dan de hele weg achter ons zitten', antwoordt Binnendijk op de vraag wat de reacties zijn. Op de redactie komen veel vragen over de route. Minstens even vaak wordt gevraagd welke muziek gespeeld wordt. Er zijn ook mensen die video's opnemen voor familie of vrienden die geëmigreerd zijn naar Canada, Amerika, Australië of Nieuw-Zeeland. Een vereniging van Noord-Nederlandse emigranten in Nieuw-Zeeland organiseert regelmatig bijeenkomsten om te kijken naar *Bijrijder*.

Binnendijk vraagt zich wel af hoe lang het programma zijn functie zal behouden. 'We willen dit jaar nog doorgaan en dat betekent dat we zo'n honderd uitzendingen hebben. Dan stoppen we ermee, tenzij het publiek wil dat we doorgaan.'

Verkeerde straat

Wat de makers van *Bijrijder* opvalt is dat de stadjes hun provincie slecht kennen. Ze zijn nog nooit in Bierum, Grootegast, Ter Apel of de Veenkoloniën geweest en weten niet dat er ruim honderd windmolens in de Eemshaven staan. Henk Binnendijk: 'Mensen hechten eraan dat hun eigen huis, straat of dorp op de televisie te zien is. We zijn in Groningen kennelijk iets aan het inhalen. Hilversum heeft jarenlang weinig of niets gedaan voor gebieden buiten de Randstad. Zo was er een vrouw uit Bedum die belde om te zeggen dat we te vroeg waren afgeslagen, omdat haar straat er niet op stond. Twee maanden later belde ze weer, geheel overstuur: "Gisteren reden jullie weer door Bedum en namen jullie weer die verkeerde straat." We moesten haar vertellen dat het een herhaling was.'